

Sygn. akt I UK 329/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania D. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 września 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 marca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza na rzecz radcy prawnego J. O. od Skarbu Państwa**
- Sąd Apelacyjny w (...) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej ubezpieczonemu w postępowaniu kasacyjnym 120 zł
(sto dwadzieścia) podwyższone o stawkę podatku od towarów i
usług.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 marca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił ubezpieczonemu D. B. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 3 grudnia 2002 r. argumentując, iż orzeczeniem z dnia 12 marca 2014 r. komisja lekarska ZUS nie stwierdziła u niego niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

W oparciu o dokumentację Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca ma wykształcenie średnie ogólne. Pracował jako pracownik fizyczny, wykonywał prace

porządkowe, konserwatorskie. Ostatnio pracował jako pracownik umysłowy - obsługiwał radiowęzeł. Sąd ustalił, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Zaznaczył, że podzielił w całości treść opinii biegłych, gdyż w sprawie wypowiedziały się dwa zespoły biegłych ortopedów i neurologów, a ich wnioski były zbieżne i przekonujące. Sąd dodał też, że w opinii uzupełniającej biegli M. W. i R. H. szczegółowo i przekonująco odnieśli się do zarzutów ubezpieczonego zgłoszonych do ich opinii podstawowej.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego. Ponowna analiza zebranego materiału dowodowego doprowadziła Sąd odwoławczy do ustalenia, iż Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy ustalił, że stan zdrowia ubezpieczonego powstały wskutek wypadku przy pracy nie powoduje niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W ocenie Sądu Apelacyjnego, opinie biegłych mogły stanowić podstawę do stanowczego rozstrzygnięcia sprawy, niewątpliwie posiadały bowiem w istotnych dla rozstrzygnięcia kwestiach takie cechy, jak bezstronność, wnikliwość, spójność i logiczny oraz szczegółowy i wyczerpujący charakter. Należało zatem podzielić jednoznaczne stanowisko biegłych, że ubezpieczony jest osobą zdolną do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami oraz zdolną do pracy obecnie wykonywanej w zakładzie karnym, w którym przebywa.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 12 ust. 1 w związku z ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz na naruszeniu przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy: art. 278 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 385 k.p.c.

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania z dwóch podstaw, to jest zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ponieważ jest oczywiście uzasadniona oraz zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne. Skarżący wskazał, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego, to jest art. 12 ust. 1 w związku z ust. 3 oraz art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem Sąd Apelacyjny dokonując kontroli instancyjnej dokonał błędnej wykładni i niewłaściwie zastosował wymienione przepisy. Sąd Apelacyjny nie tylko nie

wyjaśnił jaką wykładnię zastosował oceniając przesłankę częściowej niezdolności do pracy skarżącego, ale w całości oparł swoje rozstrzygnięcie na dowodzie z opinii biegłych lekarzy, którzy dokonali jedynie oceny stanu zdrowia skarżącego. Nadto zdaniem skarżącego zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, to jest art. 278 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłych na okoliczność ustalenia, czy skarżący z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, wykonujący prace fizyczne konserwatora, pracownika porządkowego, a w ostatnich latach prace umysłowe - pracownika obsługi radiowęzła w zakładzie karnym jest częściowo lub całkowicie niezdolny do pracy z powodu wypadku przy pracy, podczas gdy powyższe ustalenie powinno zostać dokonane w procesie wykładni przepisów prawa przez Sąd, na podstawie faktów ustalonych przez biegłych - wpływu naruszenia sprawności organizmu skarżącego na zachowanie zdolności do wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami. Nadto jego zdaniem zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, to jest art. 385 k.p.c., ponieważ Sąd Apelacyjny nie dokonał rozpoznania apelacji w graniach zaskarżenia, a więc doszło do nieprawidłowej kontroli apelacyjnej. Zdaniem skarżącego w sprawie występuje również istotne zagadnienie prawne w zakresie dokonania wykładni terminu „utrąty zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” określonego w art. 12 ust. 1 w związku z ust. 3 oraz w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639). Przedstawione zagadnienie nie ma takiego charakteru, bowiem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie odniósł się już do wskazanego problemu dotyczącego wykładni terminu „utruty zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji”. Sąd Najwyższy przyjął, że o poziomie posiadanych kwalifikacji do pracy decyduje nie tylko wykształcenie lecz także uzyskana przez przyuczenie do zawodu umiejętność wykonywania specjalistycznej, kwalifikowanej pracy - także pracy fizycznej. Przyjmuje się, że niższy jest poziom kwalifikacji osób wykonujących proste prace fizyczne, niewymagające przyuczenia zawodowego niż poziom kwalifikacji osób wykonujących prace wymagające określonych specjalistycznych umiejętności nabywanych na podstawie przygotowania zawodowego - niezależnie od tego, czy to przygotowanie zawodowe odbywa się na zasadzie nauki w szkole zawodowej, czy też w drodze przyuczenia do zawodu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2016 r., III UK 195/15, LEX nr 2155187; z dnia 7 września 2017 r., III UK 200/16, LEX nr 2390701). Kwalifikacje zawodowe należy rozumieć szerzej, jako wynikające nie tylko z formalnego wykształcenia, lecz również z doświadczenia i praktyki zawodowej, które bez potrzeby przekwalifikowania zawodowego pozwalają podjąć pracę w innych warunkach i na innym stanowisku niż dotychczas (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III UK 45/17, LEX nr 2510671).

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy

prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Odnosząc się do wskazanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi z uwagi na naruszenie przez Sąd odwoławczy przepisów prawa materialnego: art. 12 ust. 1 w związku z ust. 3 oraz art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zauważyć należy, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego budzi poważne zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt. 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt. 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990). Co jest sporne nie może być oczywiste (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; z dnia 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724).

Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że ocena częściowej niezdolności do pracy w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy wymaga z reguły wiadomości specjalnych, natomiast ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy musi uwzględniać - zgodnie z art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 u.e.r.f.u.s. - także inne elementy, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość

wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Takich zasad nie można jednak stosować do sytuacji, gdy ubezpieczony jest zdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, a więc gdy nie jest spełniony aspekt medyczny (biologiczny). Gdyby przyjąć inaczej, renta z tytułu niezdolności do pracy stałaby się w rzeczywistości świadczeniem podobnym do zasiłku dla bezrobotnych. Dlatego w sytuacji, gdy z ocenionych jako fachowe i wiarygodne opinii biegłych sądowych wynika, że stan somatyczny wnioskodawcy nie powoduje u niego niezdolności do pracy, niecelowe jest odwoływanie się do okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 170/16, LEX nr 2338025; z dnia 17 kwietnia 2014 r., I UK 396/13, LEX nr 1480058). O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie świadczy zatem również wskazane naruszenie art. 278 k.p.c. Obiektywna możliwość podjęcia dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych może być brana pod uwagę tylko wtedy, gdy ubiegający się o rentę jest niezdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, gdyż oba te aspekty medyczny (biologiczny) i socjalny (ekonomiczny) muszą występować łącznie (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2012 r., II UK 329/11, LEX nr 1265567; z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98, OSNAPiUS 2000 nr 16, poz. 624).

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 385 k.p.c., bowiem przepis ten może zostać naruszony tylko wtedy, gdy Sąd drugiej instancji oddał apelację, mimo uznania jej za zasadną (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2006 r., I PK 305/05, LEX nr 395064). Przytoczony przepis jest adresowany do sądu drugiej instancji i przesądzają o tym, w jaki sposób ma on rozstrzygnąć sprawę, jeżeli stwierdzi, że apelacja jest bezzasadna (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 r., II PK 202/10, LEX nr 817516). Sąd drugiej instancji nie narusza natomiast art. 385 k.p.c., jeżeli oddał apelację na podstawie oceny, że jest ona bezzasadna, niezależnie od twierdzenia strony, iż była zasadna (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2013 r., II CNP 72/12, LEX nr 1360205). Nadto zarzut naruszenia tego przepisu nie może być samodzielną podstawą skargi kasacyjnej, co Sąd Najwyższy

wielokrotnie wyjaśniał (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1997 r., I PKN 403/97, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 602).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 15 ust. 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).